

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan
Zee; Ds. M.C. Tanis, Slidrecht-Centrum; Ds. M.
Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A.
Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee,
Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0.25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Geen tranen meer!

En God zal alle tranen van hunne ogen
afwissen.

Openb. 21 : 4a.

Deze aarde heeft men wel, en terecht, een
"tranendal" genoemd. Hoe onzegbaar veel
wordt er geleden. Honger, oorlogsgeweld,
ziekte en pijn, miskenning en verdrukking,
moeite en verdriet.

Er worden wat een tranen geschreid. Tranen
bij het ziek- en sterfbed. Tranen van wedu-
wen, weduwnaars en wezen. Tranen van
teleurstelling, van geknakte hoop en van
verbroken idealen. Tranen van vrees, van
moedeloosheid en wanhoop. Tranen van spijt,
van zelfverwijt en van berouw.

Er zijn ook nog andere tranen. Tranen van
droefheid naar God, tranen om vergeving,
om vernieuwing, om verlossing. Tranen om
heiligheid, om de gemeenschap met God.
Tranen onder bestraffingen, tranen om de
verberging van Gods Aangezicht, wat bit-
terder is dan de dood. Tranen om de Naam en
de zaak des Heeren. Tranen in de strijd tegen
satan, wereld en eigen vlees.

Er worden veel tranen geschreid, die niet in
Gods fles terecht komen. Bittere tranen,
maar die toch behoren bij de "droefheid der
wereld", die de dood werkt. Er worden, Gode
zij dank, ook tranen geschreid, die wel in
Gods fles terecht komen en bewaard worden,
die dierbaar zijn in Gods oog, omdat ze
vrucht zijn van Zijn eigen liefde, in het hart
uitgestort. Tranen, die voortkomen uit de
droefheid naar God, die een onberouwelijke
bekering tot zaligheid werkt.

Er zijn tranen om het verloren paradijs en er
zijn tranen van heimwee naar het beloofde
paradijs. Tranen om wat niet meer is en
tranen om wat nog niet is! Kunnen de tranen
worden gedroogd? Is er troost? Is er een
Trooster?

Ja! Hij is er, Die gekomen is om de treurigen
Sions te troosten. Om de tranen te drogen.
De Heere Jezus Christus! Hij heeft in de
dagen Zijns vleses gebeden en smekingen
met sterke roeping en tranen geofferd, om zo
een oorzaak van eeuwige zaligheid te worden
voor Zijn in zichzelf zo diep ellendige bruids-
kerk. Hij stortte tranen om de schuld en
zonden der Zijnen. Tranen onder Gods straf-
fende hand. En daarin de tranen, die door al
hun krankheden en smarten op Zijn ziel
gebonden, Hem werden uitgeperst.

Als nu de tranen over het leed maar tranen
mogen worden over eigen schuld en zonde.
Als de moeite en het verdriet van het leven
door Gods genade daartoe mag leiden. O, dan
is er hulp en troost. Dan is daar de belofte van
vergeving en verzoening. Dan reikt in Christus
God Zelf de wenende de hand.

*Looft Hem, Die u, al wat gij hebt mis-
dreven.*

*Hoeveel het zij, genadig wil vergeven;
Uw krankheiden kent, en liefderijk ge-
meest!*

Dan breidt Hij Zijn armen uit naar de verlo-
ren zoon, die met smeking en geweent aan
Zijn voeten neervalt. Als het maar mag
komen tot die traan van verootmoediging:
"Heere, ik heb tegen U, tegen U alleen
gezondigd." Dan zullen Gods vertroosting

in Christus de bedroefde ziel verkwikken.
En God zal alle tranen van hunne ogen
afwissen.

En God zal . . . ! Dat ziet op de toekomst. Op
de toekomst der eeuwigheid, die voor al Gods
kinderen eens zal aanbreken.

Hier reeds worden hun tranen door de tranen
van Christus, om hunnentwil vergoten, bij
tijden zo heerlijk gedroogd, zodat ze psalmen
kunnen zingen in de nacht, en gezongen mag
worden in verwondering: "Gij hebt mijn
weeklacht en geschrei, veranderd in een
blijde rei!"

Maar straks: God zal alle tranen van hunne
ogen afwissen. Afwissen. Volkomen. Er blijft
geen traan meer over. Afwissen. Voorgoed.
Voor eeuwig.

Hier nog met tranen zaaien. Maar straks met
gejuich maaïen. Dan geen zonde meer, die
hier nog altijd scheiding veroorzaakt. Dan
ook geen gevolgen van de zonde meer. Daar
zal niemand meer zeggen: "ik ben ziek",
want daar is vergeving van ongerechtigheid.
Alle tranen afgewist! Er is geen plaats en
geen oorzaak voor tranen meer. Want de
bruiloft des Lams is gekomen. En ze duurt
eeuwig!

Zie, de tabernakel Gods is bij de mensen en
Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk
zijn, en God Zelf zal bij hen en hun God zijn.
En Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen.
Zalig, die treuren. Want zij zullen vertroost
worden.

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

We mochten weer 5 nieuwe abonnees aan ons bestand
toevoegen en ontvingen f 46,- aan giften. Hartelijk dank
hiervoor.

Van het vorige nummer van ons blad, dus nr. 20 van 16
oktober, hebben we veel bladen terug ontvangen met
een blanco adresbandje.

Enkele abonnees hebben ons opgebeld dat ze het blad
niet hadden ontvangen. Als er nog meer zijn, laat u het
ons dan even weten en we sturen u alsnog het betref-
fende nummer.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20,
2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Uit het land van de Bijbel 65.

C. HET KRIJGSWEZEN (11).

Het "schild des geloofs" (vervolg).

2). Zijn grote belang.

Wij willen eerst nog even terugkomen op de
zin: "En bovenal aangenomen hebbende het
schild des geloofs" en bijzonder op het woord-
je "BOVENAL". Het wijst dus op een aller-
voornaamste zaak. Want "zonder geloof" is
het onmogelijk Gode te behagen.

Voorts: "zonder geloof" kan er geen kennis
zijn van de "waarheid" Gods; geen deel aan
de "gerechtigheid" Gods; geen "bereid wil-
ligheid" tot het strijden en tot het bewan-
delen van de wegen des Heeren, ja, geen lust
om de Heere te vrezen.

En is het niet het geloof, dat de "wereld
overwint"! Ja, het gaat om die oude Schrif-
tuurlijk-bevindelijke geloofsbeoefening,
welke nooit kan plaats hebben met een "his-
torisch"- "tijd" en "wondergeloof"!

Welnu! Zo doet het "zaligmakende geloof" de
dood schrijven op alles, wat voor God niet
kan doen bestaan. Ja, dat geloof doet de arme

zondaar vluchten tot de Troon der genade,
ja, het blijft aanhouden, zoals wij dit zien bij
de "Kananese vrouw". Het deed de disci-
pelen belijden: "Heere tot Wien zullen wij
heengaan? Bij U zijn de woorden des eeu-
wigen levens!"

Zo doet het "oprechte geloof" *krachtig-zijn*
in de Heere en in de sterkte Zijner macht!
Zoals o.m. bij satan's "verzoeken"; we
denken hier o.m. aan "Jozef", bij de ver-
leidende lokstem van Potifar's vrouw en op
zijn "weigering" van haar goddeloos voor-
stel!

En was het niet "DANIËL", die tegen het
nadrukkelijk bevel des konings in, 3 tijden
daags neerknielde voor het open venster in
zijn opperkamer en tot Zijn God bad!

Zo komt het grote belang van het "oprechte
geloof" ook bijzonder uit in de geweldige
strijd tegen de drie "doodvijanden" van 's
Heeren volk! Namelijk: de duivel, de wereld
en het eigen vlees! O, hoe worden door de
duivel en de wereld in hun aanvallen de
gemeenste methoden gebruikt! We lezen
van "vurige pijlen". Ja, het oorlogvoeren
ging oudtijds gepaard met de gemeenste
aanvalsmethoden. Die pijlen werden dan
met *teer* brandend afgeschoten, nadat zij
eerst in vergif waren gedrenkt. Dit vergif
veroorzaakte een ernstige nawerking in het
lichaam van de vijand.

Wijzen die "brandende" pijlen, in vergif
gedrenkt, niet duidelijk op het vergif der
zonde!

Hoe doet de zonde de hartstocht en boze lus-
ten ernstig ontbranden; twist en tweedracht
zaaien, de hoogmoed oplaaien en de opstand
tegen God en Zijn hoog gezag ontvlammen!
Welnu, zo zong de dichter van psalm 119:

*"En wordt mijn vlees door 't kwade
licht verrast,
Ai, laat het mij toch nimmer overhe-
ren."*

Ja, wat kan Gods kind soms met allerlei boze
inwerpselen aangevallen worden, zoals over
het "bestaan Gods", zelfs ook "harde gedach-
ten" over de Heere en Zijn werk. Lezen we
niet van "opstand" tegen God bij Asaf in zijn
psalm 73! Van "hoogmoed" bij Hiskia, toen
hij zijn schatten liet zien aan de gezanten
van de koning van Babel. (II kon. 20).

Welnu, zo kunnen genoemde stormlopen
van de vijand Gods kinderen in 't "donker"
doen verkeren, ja, tot "moedeloosheid" bren-
gen. Deed zulks de dichter van psalm 73,
Asaf, niet zuchten:

*"Maar ach, hoewel mijn ziel dit weet,
Mijn voeten waren in mijn leed schier
uitgeweken,
En mijn treên van 't spoor der gods-
vrucht afgegleên."*

Welnu, zo doet het geloof door alle strijd
heen de dood schrijven op alle eigen werk,
maar ook moed en kracht putten uit 's Heeren
beloften, ja, uit Hemzelf als de getrouwe
Verbonds-Jehova, van Wien de dichter van
psalm 31 in vs. 19 betuigt:

*"Hun geeft Hij moed en krachten,
Die hopen op Hem wachten."*

Ja, zo betuigt de apostel Johannes in zijn
"eerste brief", hoofdstuk 5 : 4:

"En dit is de overwinning, die de wereld
overwint, namelijk ons geloof."

Gel. lezer(es)! Hebt u ook belang gekregen
bij dit ware, zaligmakende geloof? Bij dit

geloof, dat de wereld overwint, ja, dat ook doet delen in de rijkste "zegeningen"! Maar hierover D.V. in een volgend artikel, namelijk: over de "zegen" van het schild des geloofs.
Dr. v.L.

Wat leest uw kind?

Een belangrijke vraag. Een vraag, waarover we niet gemakkelijk moeten denken, die we noch minder naast ons neer mogen leggen. Het is een vraag, die niet los staat van de doopbelofte.

Voor Gods Aangezicht werd beloofd en op zich genomen het "onderwijzen". Alles begint thuis. Alles begint bij de ouders. En dat reeds voor de tien. Voor het tiende leeftijdjaar moet het kind al het één en ander weten.

Wanneer we nu bijzonder denken aan lezen, dan weten we dat lezen een belangrijke plaats gaat innemen bij het kind. Bij bepaalde kinderen zelfs een zeer belangrijke. Dagelijks wordt naar een boek gegrepen. Soms direct al uit school. Een spannend boek wordt in één ruk uitgelezen. Nu is lezen van belang voor het kind. Het werkt mee aan de vorming en de ontwikkeling van het kind. Het taalgebruik wordt erdoor verrijkt. De blik wordt wat ruimer en de interesse gaat toenemen.

Vandaar dat ouders een belangrijke taak hebben tot bijsturing, tot corrigeren of zelfs stimuleren. Wat het kind leest, moet de ouders bekend zijn. Men moet weten wat het kind leest. Men moet het kind niet laten lezen. Immers het laten lezen spreekt van plichtsverzaking en er wordt iets afstandelijks geschapen tussen het kind en de ouder. Het kind is op de betrokkenheid van de ouders gesteld. De vraag: wat lees je?, werkt niet afstotelijk en het ingaan op het gelezene stelt het kind op prijs.

Dit laatste moet dan plaatsvinden tegen de achtergrond van het boek, de inhoud ervan moet de vader, de moeder bekend zijn, ik denk hierbij bijzonder aan de moeder gelet op het dagelijks contact met het kind. Het is een verdrietige zaak dat ouders alleen spreken of optreden wanneer het kind met een verkeerd boek thuiskomt. Soms wacht het gesprek tot het kind 14 of 15 jaar is. Van thuis heeft het kind dan niet meegekregen wat het wel of niet mag lezen. Een verdrietige zaak. Met als gevolg het steigeren bij de jongen en het meisje. Voor de 10 jaar dient het kind ook van thuis, dus niet slechts op school, te weten wat gelezen mag worden. En dat mag niet blijven bij een paar algemene opmerkingen. Als het kind een goede begeleiding heeft gehad, dan zal dat van blijvende positieve waarde zijn.

Tot taak van de ouders behoort het nagegaan worden of in het boek de positieve christelijke levensstijl wordt gevonden. De stijl, die ons eigen moet zijn naar Gods Woord. Er dient gelet te worden op het taalgebruik van de schrijver en de illustraties die het boek sieren. Het bekijken van die illustraties is geen onbelangrijke zaak. Door het kind daarbij te betrekken, gaat er onder de zegen des Heeren groeien, dat het kind de leesboeken zelf gaat toetsen aan het Woord van God. En moeten er voor studie bepaalde boeken gelezen worden, dan zal dit zeker plaatsvinden vanuit de positieve geloofsovertuiging, vanuit Bijbels-kritische instelling. Wat de jongere kinderen betreft, beginnend bij de kleuters, ligt vanzelf de boekkeuze bij de ouders. Het voorlezen neemt in die levensperiode een zeer belangrijke plaats in. Hoe kan het kleine kind niet aandringen op voorlezen. Een grootouder moet het doen, een tante, een buurmeisje. Wat het bezit is van de peuter, of kleuter, moet de ouders bekend zijn. Een enkele zin kan wat doen en hoe kunnen de plaatjes niet zijn. En wat kan daardoor niet gaan leven in de denkwereld van de kleintjes. De taak van de ouders is veel omvattend. Bijzonder vandaag, daar de boekenmarkt is afgestemd op de tijdgeest. De tijdbehoefte. Het lezen doet wat. Doet veel. Het "jong geleerd, oud gedaan" blijke, maar dan naar het Woord van God. Onder ons zij er een jeugd die gaat kiezen, die weet te kiezen, die wil kiezen, ook wat lectuur betreft om 's Heeren wil. Daar de Heere middellijk werkt,

blijke een goede inzet van de ouders en die inzet worde gezegend. Want de jeugd van vandaag, zal vormen, als de Heere geeft, het volk, ja de kerk van morgen.

Ds. M.C. Tanis.

De bazuin in de stad

4.

Een Zondag in het ziekenhuis

Dit artikel schrijf ik niet lang nadat ik uit het ziekenhuis thuisgekomen ben. U hebt het via ons blad kunnen lezen, dat ik daar een, gelukkig niet ingrijpende, operatie heb ondergaan. Het had alles een voorspoedig verloop. De Heere was onverdiend goed. Hij hielp door en deed ook de kracht van Zijn Woord ervaren. Dat laatste is altijd een aparte gave van Zijn gunst. Het is een wonder, dat er een schuilplaats in God is voor arme zondaren. Een dubbel wonder, als de troost daaruit gekend en beleefd wordt door Gods Geest.

Zo was het ook Zondag in het ziekenhuis. Daar merk je niet zoveel van. Het ziekenhuis, waarin ik was opgenomen, draagt de naam "christelijk". Ieder die door de jaren heen de ontwikkeling van dit soort ziekenhuizen heeft meegemaakt, weet dat het in de praktijk weinig meer voorstelt, hoewel het plaatselijk wel eens verschillend kan zijn. Helaas moet ik zeggen dat ik in dit ziekenhuis niet onder de indruk van het christelijk karakter gekomen ben. Het spreekt door de week niet en 's Zondags weinig. Er is die dag een koor, dat christelijke liederen zingt. Er is een dienst, waar je naar toe kunt gaan of naar kunt luisteren. Wellicht trof ik het niet met de dienst. De zang deed me nog meer dan de prediking. Ik was bij alles blij, dat ik een bundel preken van M'Cheyne bij me had "De bron der zaligheid", waaruit ik enkele preken gelezen heb.

Zo'n Zondag doet het voorrecht waarderen, dat we onder ons mogen zijn onder de eenvoudige schriftuurlijk-bevindelijke prediking. Zeker, de Heere kan het ook goed maken daar waar het node gemist wordt. Toch: ontberen doet waarderen. Hoe voel je juist dan het verlangen om onder de boodschap van zonde en genade te zijn! En daarin: het verlangen naar de dienst des Heeren in Zijn Huis, naar de Psalmen, die daar gezongen worden. Het wezenelement van het ware leven Gods is de honger en dorst naar de levende God. Maar dan is dat toch ook een uitgaand verlangen naar die God onder de prediking van Zijn Woord. Om Hem in Zijn Woord te ontmoeten door Zijn Heilige Geest. Er is vandaag veel, dat verontrust in het midden van Gods erfdeel. Nog wel het meest de geestelijke vervlakking. Niettemin wat een groot goed is het, als we nog zijn onder de rechte boodschap van dood en leven, waar schuwend en nodigend, waarin de klop van het ware leven beluisterd wordt. Laten we dat goed niet verachten en niet op allerlei manier verre van ons werpen! Een Zondag, dat je het mist, kan een lering zijn om toch bij dat goed door Gods genade te waken. En niet het minst om voor eigen beleving de kracht van dat Woord te zoeken.

Geen moeite!

Terwijl ik in het ziekenhuis lag, vergaderde de Generale Synode weer. Het was een week, waarin allerlei beslissingen zijn genomen. Zelf zou ik er eigenlijk ook naar toe hebben moeten gaan als secundus, maar dat was uiteraard niet mogelijk. Via de pers kon ik toch één en ander vernemen. Uiteraard ging mijn belangstelling uit naar de besluitvorming rond het kerkelijk lied. Het is niet onbekend dat de Generale Synode van 1983 zich opgesteld heeft tegen het zingen van gezangen in de eredienst. Tegen dit besluit waren achttien kerkeraden in beroep gekomen op deze synode. Zij meenden dat de christelijke vrijheid door dit besluit was aangetast. Ook voor ditmaal handhaafde de synode het besluit. Officieel is het dus zo dat in onze kerken alleen psalmen en berijmde schriftgedeelten gezongen kunnen worden in de eredienst.

Dat dit besluit onze instemming en liefde heeft, behoeft ik niet te vermelden. Wel wil ik graag benadrukken dat die instemming niet voortkomt uit een soort anti-gezanggeest op zichzelf. Dat zou betekenen dat het vrije lied

als zodanig afgekeurd moest worden. Het gaat om het lied in de eredienst. Voor ons blijft, ook vanuit de historie, spreken de band tussen het gepredikte Woord en het gezongen lied. Kerkgang en kerkzang zijn voor ons geen twee, maar één. Juist vanuit de positieve betekenis van de eredienst hebben we bezwaar tegen het vrije lied.

Het viel me dezer dagen nog op, dat op de synode van 1980 door ds. M.C. Tanis een voorstel gedaan is, waarin ten aanzien van de Oud-Testamentische Psalmbundel, die in het Nieuwe Testament zijn plaats behouden heeft, onder meer werd opgemerkt "dat de gemeente er het heil Gods in en door Christus in vertolkt vond en er geen moeite mee had de psalmbundel als haar liedboek te erkennen.

"Er geen moeite mee had". Ik denk dat daar voor een goed verstaander veel mee gezegd is. Er kan lang en breed gediscussieerd worden over het "pro" en "contra" van gezangen, maar wie dit element voorbijgaat, gaat aan het voornaamste voorbij. Door de eeuwen heen en op de hoogtepunten van reformatie en afscheiding sprak de band tussen het gepredikte Woord en het lied. In het lied herkende men het Woord, het heil Gods in en door Christus. Wie hier dan spreken wil van een vrijwillige armoede in het niet noemen van de naam van Christus, moet dan wel allereerst de armoede zien van het niet-herkennen van dat heil in het boek der Psalmen. Ik geloof dat we daar meer moeite mee moeten hebben!

Ik las ergens een ingezonden stuk, dat kennelijk doelde op dit synodebesluit. Triomfante-lijk schreef iemand, dat in een bepaalde gemeente al jaren gezangen gezongen werden. Het geeft een beeld van de vrijheid, die men zichzelf heeft gegeven. In dat licht doet het vreemd aan, dat sommige appelerende gemeenten, niet allen!, vrijheid hebben gevraagd, die ze al sinds enige tijd genomen hebben. Ik voor mij begeer geen enkel-formele strijd tegen dit verschijnsel. Er moet orde zijn binnen de kerk. We zullen die orde wel moeten zoeken in de geest van de zaak zelf. Niet anders dus dan met de achtergrond van de band tussen het gepredikte Woord en het gezang der gemeente.

Verwarring en afstandelijkheid

Onze Generale Synode is nog niet aan het eind met de vragen rond het lied in de eredienst. Er is een begin gemaakt met de behandeling van het rapport over de z.g.n. berijmde Schriftgedeelten. U hebt daarover ongetwijfeld in de pers gelezen. Het zal, als ik het goed begrepen heb, in de synode-dagen, die er D.V. nog komen, afgehandeld worden. De zaak van de berijmde Schriftgedeelten maakt onder ons al geschiedenis sinds 1959. Toen werd via een instructie uit het Noorden de lofzang der Engelen "Ere zij God" vrijgegeven. Bij de bespreking werd al over berijmde Schriftgedeelten gesproken. In ieder geval zijn we nu de 25 jaar al gepasseerd en zijn er op meerdere synodale vergaderingen heel wat woorden aan dit onderwerp besteed. Voor mij heeft de hele gang van zaken rond dit thema twee kenmerken: verwarring en afstandelijkheid.

Eerlijkheid gebied te zeggen dat het eerste kenmerk niet nieuw is. Wie kennis neemt van synodebesluiten en meningen uit de eerste tijd na de reformatie in Nederland ten aanzien van de liederen ná de Psalmen, zal dit gelijk toestemmen. Hoe verschillend is er gedacht over de Bedezang voor de predikatie, die achter in ons psalmboekje zijn plaats heeft. Hoe verschillend was bijv. ook het oordeel van Petrus Datheen en Marnix van Aldegonde over het laten zingen van de berijming der Tien Geboden. In later stadium wenste Marnix dit lied niet in de eredienst een plaats te geven, zoals trouwens ook niet de berijming van de 12 artikelen. Het waren niet tenvolle berijmde Schriftgedeelten. Wijlen Prof. van der Schuit wist wel wat hij zei op de synode, waar gesproken werd over "Ere zij God". "Hij zou het op prijs stellen, dat uit de huidige bundel geschrapt werd het gezang, dat laat zingen. 'k Geloof één Kerk, een algemeen genootschap . . ."

Hoe verwarrend is het spreken onder ons over de berijmde Schriftgedeelten niet ge-

weest! Verwarring was er over de vraag, wat toch eigenlijk onder een berijmd Schriftgedeelte verstaan moet worden. Men sprak in 1971 van "concrete passages uit de Schrift". In 1974 werd opgemerkt, dat "het begrip berijmd Schriftgedeelte blijkens de kerkelijke praktijk ruimte overlaat voor liederen die geen berijming zijn van concrete passages uit de Schrift, maar daar inhoudelijk wel op steunen". In 1983 kwam uiteindelijk een betere omschrijving namelijk dat het gaat "om een bewerking in liedvorm van een aaneengesloten passage uit de Heilige Schrift, die zo trouw mogelijk wordt gevolgd".

Verwarring is er gebleken over de vraag: welke liederen daartoe nu gerekend mogen worden. Het was duidelijk dat de liederen vrijgegeven in 1974, als een zeer kleine selectie uit het Liedboek der Kerken, niet zonder meer voldoen aan de strikte zin van berijmd Schriftgedeelten. Ze zijn echter gebleven. En dan de afstandelijkheid. Je vraagt je af welke liederen uit de reeds vrijgegevenen nu toch wel in werkelijkheid gezongen worden. Ik ben in een gemeente, waar men niet de minste behoefte heeft aan de liederen, die destijds aanvaard zijn. Maar ik kan me bij het merendeel van die liederen ook niet zo goed voorstellen, waar ze dan toch wél gezongen worden.

Er is nu een nieuw aantal voorgesteld. Het moet gezegd worden, dat de Deputaten bijzonder veel moeite gedaan hebben om nu met nieuwe berijmd Schriftgedeelten te komen. Er zijn dichters aangezocht, die hun gaven er aan besteed hebben en van wie zo bij elkaar 24 liederen worden voorgesteld. Ze zijn, in het rapport, verbonden met de reeds vrijgegevenen in één bundel bij elkaar uitgegeven, zonodig voorzien van de melodie. Helaas moet ook van deze liederen gezegd worden, dat ze althans voor mijn gevoel niet aanspreken. Je kunt ze lezen en herlezen, maar ze "slaan niet aan". Ik zeg er nog eens bij: bij mij niet. Zijn het geen berijmd Schriftgedeelten overeenkomstig de omschrijving van 1983? Ik denk dat daar niet zo heel erg veel op af te dingen is. Maar zijn het daarmee liederen om te zingen in de eredienst? Ik geloof het niet. Ze dragen voor mij niet de kracht van het Woord uit, dat er in vertolkt moet worden.

Ook van deze liederen geld: wie begeert ze in onze situatie te zingen? Wie heeft hier behoefte aan?

Tijdens de eerste bespreking van het rapport ter synode is het eigenlijk al uitgekomen. Er werd van meer dan één kant gewaagd van een "verlegenhedsoplossing". Uitdrukkingen bij deze zitting als "we zien geen heil in deze bundel" en "ik weet niet wat we er mee moeten doen" wijzen in dezelfde richting. Ze vertolken wat er leeft in de kerken. Zij die wensen te blijven bij enkel de Psalmen, hebben geen behoefte aan deze liederen. Zij zullen ook door de liederen zelf niet overtuigd worden. Die meer willen dan de Psalmen, vinden hier geen bevrediging. In feite willen die ook wat anders. Principieel moeten ze tegen het beginsel zijn van een zó strenge scheiding tussen berijmd Schriftgedeelten en vrije gezangen, als onder ons beoogd wordt.

Wat er besloten zal worden? Daar durf ik niet op vooruit te lopen. De verwachting is uitgesproken dat deze liederen niet aanvaard zullen worden, maar dat kan mis zijn. Het lijkt me echter moeilijk om iets leven in te blazen, wat niet leeft.

Zijn we op de goede weg?

De vraag moet wel bij ons leven of we toch wel op de goede weg zijn, als we ons eerlijk bezinnen op de gang van zaken rond de berijmd Schriftgedeelten. De oogst van het geheél in de jaren, dat deze zaak ons bezig houdt, is in het algemeen gesproken óf niet-aansprekend óf in enkele gevallen aanvechtbaar. Daarom meen ik dat deze vraag wel tot ons moet klinken. Daarbij gaat het er mij niet om verwijten te maken aan hen, die hieraan meegewerkt hebben of die hier wat goeds in zien. Het raakt tenslotte ons allen. Persoonlijk denk ik, dat bezinning op de materie zelf een goede zaak is. Anderen hebben gezegd dat in de kerk niet maar Schriftgedeelten in het algemeen bezongen moeten worden maar alleen die, die zich als

lofzangen aandienen. Die mening heeft mij altijd meer aangetrokken dan de onder ons verkondigde. Ik weet die zelf niet tenvolle waar te maken. Wellicht zijn er onder ons die door een diepgaand onderzoek bijv. van de gedachten van Marnix er beter licht over kunnen geven.

Dan stel ik de vraag: zijn we op de goede weg? Ten diepste nog om een andere reden. Ik ben bang dat sommigen dit zien als een "eigen" oplossing. Ik zie die niet zitten omdat ik die tot nu toe "vlak" en "afstandelijk" acht. Maar laat ik heel eerlijk zeggen: ik begéér die ook niet.

Deputaten zagen in het verschiet al een soort "eigen kerkboek". Nu wil ik niet ingaan op de vraag hoe groot of dat worden moet als alles er in komt in alle verscheidenheid. Dat is al erg genoeg. Ik zou me echter schamen als het er kwam. Laten we het maar aan de vrijgemaakt Gereformeerden overlaten om met een "eigen" kerkboek te komen. Ik blijf het kerkboek zoeken dat verbindt allen, die de Schriftuurlijk-bevindelijke prediking liefhebben en in hun gezang vertolken.

D. Slagboom.

Laus Deo 26.

Is alles goddelijk?

In zijn verzet tegen de leer van de drie-eenheid bleek Servet een rasechte pantheïst te zijn. Het woordje pan-theïsme bestaat uit twee woorden "pan" en "theos". Het woordje "pan" betekent "alles", terwijl "theos" de Griekse benaming is voor "God". Het pantheïsme leert dus dat heel de kosmos, heel Gods schepping goddelijk is. Het wezenlijke onderscheid tussen God en Zijn schepping, tussen de Schepper en het schepsel is hier weggevalen. Christus is volgens Servet niet de eeuwige Zoon van God, die reeds van eeuwigheid bij de Vader was vóór Zijn menswording op aarde. De geboorte van Christus is voor Servet ook niet de nederdaling van Gods eeuwige Zoon op aarde. Het is niet meer dan de geboorte van een méns, zij het dan door Gods kracht. Omdat het goddelijke in álle schepselen is, is het ook in de mens Jezus. Wat is nu het leven van de christen? Het is de voortzetting van het leven van Christus. De wedergeboorte doet een nieuwe mens ontstaan die ten diepste gelijk is aan Christus Zelf, aldus Servet.

Het wezenlijke onderscheid tussen de Christus en de christen is bij hem weggevalen. Beide, de Christus en de christen hebben ten diepste op dezelfde wijze deel aan de goddelijke substantie. Maar, schrijft Calvijn ook "hout en steen" hebben deel aan het goddelijke.

Zowel in de Zoon als in de Geest is een deel van God, "evenals dezelfde Geest in ons en zelfs in hout en steen een deel van God is". Aan zijn Geneefse collega Farèl schreef hij dat bij het eerste verhoor van Servet in Genève duidelijk geworden was, dat hij niet aarzelde te zeggen dat zelfs in de duivelen de godheid zou wonen".

Terecht is zijn leer genoemd: een ver doorgevoerd pan-theïsme. Er is geen wezenlijk verschil meer tussen Schepper en schepsel, tussen de Christus en de christen, tussen de levende God en de dode materie, tussen God en de duivel. Begrijpelijk dat deze voorstelling van zaken de gemoederen in Calvijns tijd heftig in beweging bracht.

Proces en doodstraf

Hierboven schreven we over het "eerste verhoor" van Servet in Genève. Daar is het inderdaad op uitgelopen: op zijn verhoor en veroordeling tot de doodstraf. In het vorige artikel zagen we dat Servet door de Roomse inquisitie werd gezocht. Om zijn arrestatie te voorkomen vluchtte hij naar Frankrijk waar hij verder leefde onder de schuilnaam Villeneuve. In Frankrijk zat Servet niet stil. Hij bekwaamde zich in de medische wetenschap en werd in 1544 zelfs lijfarts van de roomse aartbisschop van Vienne. In 1546 correspondeerde hij zelfs nog met Calvijn om hem alsnog van zijn opvattingen te overtuigen. De heftige briefwisseling werd door de laatste beëindigd.

In deze tijd schreef Calvijn een brief aan de boekhandelaar, Jean Frelon, woonachtig te

Lyon. De boekhandelaar had hem de brieven van Servet toegezonden, waarin deze zijn kritiek uitte op de Institutie. Hij schreef hem het volgende: "Ik wil nog eenmaal pogen, als er n.l. nog een mogelijkheid bestaat, hem terug te brengen. Dat is echter alleen het geval, als God zo aan hem gewerkt heeft, dat hij een totaal ander mens wordt".

De poging Servet terug te brengen, mislukte. Zeven jaar later, 1553, liet Servet, als tegenhanger van de Institutie van Calvijn, zijn boek de Restitutie verschijnen.

De Latijnse titel was: Restitutio Christianismi; herstel van het christendom. In dit boek vatte hij al zijn denkbeelden samen. Hij bestreed daarin overigens niet alleen de christelijke leer van de drie-eenheid. Ook op andere reformatorische opvattingen over de erfzonde, de kinderdoop en de rechtvaardiging door het geloof uitte hij felle kritiek. Servet stond nog altijd op de lijst van de Roomse inquisitie. Daarom verscheen de Restitutie anoniem.

De inquisitie in zijn woonplaats Vienne kwam evenwel achter het geheim, nam hem gevangen en veroordeelde hem ter dood. Servet wist te ontsnappen. Het plan was om naar Napels te vluchten. Merkwaardig genoeg trachtte hij deze stad via Genève te bereiken. Het zou zijn dood worden. Servet zal waarschijnlijk gerekend hebben op de hulp van Calvijns tegenstanders die toen in Genève voor enige tijd de overhand hadden. Het was een vergissing. Ook de oppositiepartij in Genève bleek tegen Servet te zijn. Men beschouwde hem zondermeer als de vijand van de gehele christenheid. Niet alleen van de Reformatie maar ook van Rome. De overheid van de stad Genève besloot zelf het proces tegen Servet te voeren. Gebruikmakend van de steun van enige van Calvijns radikaalste tegenstanders trad Servet driest tegen zijn aanklager op. Hij eiste zelfs dat Calvijn als 'tovenaar' uit Genève zou worden verbannen. Zijn bezittingen kon men dan maar beter aan hem, Michaël Servet, geven. De stadsraad van Genève won raad in bij de andere Zwitserse steden. Zij drongen op een strenge straf aan. Besloten werd dat Servet verbrand zou worden. De predikanten van Genève, waaronder Calvijn, pleitten voor de mildere doodstraf van onthoofding. Hun verzoek werd afgewezen. En terwijl Servet op 27 oktober 1553 zijn straf onderging, moet hij uitgeroepen hebben: "Jezus, zoon van de eeuwige God, ontferm U over mij". Was het een laatste woord van verdediging? In elk geval: zijn afkeer van de leer van de drie-eenheid heeft hij nooit herroepen. Hij kon Jezus nog wel als "Zoon van de eeuwige God" erkennen, maar zeker niet als de "eeuwige Zoon van God".

Juist gehandeld?

Uitvoerig en eeuwenlang is gediscussieerd over de vraag: heeft de raad van Genève juist gehandeld in de zaak Servet? Is het de taak van de overheid met behulp van de doodstraf de dwaling te bestrijden?

Wij willen deze vraag voorlopig onbeantwoord laten. Terecht wijst m.i. Prof. Dr. H. Berkhof in zijn kerkgeschiedenis op het feit dat de leden van de stadsraad van Genève ook kinderen van hun tijd waren.

"Loochening van de kern van het geloof, de leer van de drie-eenheid was in deze tijd zo ongehoord, dat de doodstraf niemand ongerijmd scheen". De vraag is: mag de binding van de overheid aan het Woord tot gewetensdwang leiden? Of moet de overheid in dezen slechts van geestelijke wapens gebruik maken? De moeite waard om te overdenken, zeker in het licht van art. 36 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis. Want wij geloven zeker dat het behoort tot het ambt van de overheid: "te weren en uit te roeien alle afgoderij en valse godsdienst, om het rijk van de antichrist te gronde te werpen en het Koninkrijk van Jezus Christus te doen vorderen". Nogmaals de vraag is: hoe geven wij hieraan gestalte in onze tijd?

We zullen ook niet moeten vergeten, dat de brandstapel van Servet de enige geweest is in Genève, als het om godsdienstzaken ging. Dat aan de zaak Servet dit einde kwam, moet verstaan worden in het licht van de omstandigheden.

De Reformatie in Genève leidde tot een

breuk met Rome. Rome verweet de andersdenkenden op eigenzinnige wijze af te wijken van de leer van de Kerk. Het eigenzinnige optreden van Servet scheen dit algemeen verwijt te rechtvaardigen. De stadsraad van Genève evenals de predikanten hebben dit aanvoeld. Zij hebben zich van de eigenzinnigheid van Servet willen distantiëren. Voor hen gold alleen het gezag van het Woord, waarmee de ere Gods gemoeid was. Deze overwegingen zouden mede geleid kunnen hebben tot dit strenge optreden tegen Servet, bestrijder van de kern van het christelijke geloof: "de leer van de drie-eenheid".

Sympathie

Het heeft Servet overigens in de volgende eeuwen niet aan sympathie ontbroken. Al was het dan achteraf. Juist omdat hij, zoals Dr. L. Praamsma hem noemt, een "moderne Spanjaard" was. De bij velen gezaghebbende Duitse kerkhistoricus Adolf von Harnack noemt hem: "een christelijke reformator in de beste zin van het woord". Groots maar helaas in zijn tijd niet begrepen. Slachtoffer van de kortzichtigheid zowel van Rome als Calvijn en de zijnen.

Ook J.H. Scholten, de vader van de Nederlandse vrijzinnigheid van de 19e eeuw, nam het voor Servet op. De reformatie verweet hij onvoldoende vernieuwingskracht. "Men vergenoegde zich, ten aanzien van het leerstuk van de Drie-eenheid, van de Persoon en het werk van Christus, te blijven bij hetgeen op de eerste vier concilies was vastgesteld. Men hield, gelijk het voorbeeld van Servet leren kan, elke poging om, voortbouwend op de grondslag door de genoemde concilies gelegd, de kerkelijke begrippen te wijzigen voor gevaarlijk en ongeoorloofd". Met Servet zou een verdergaande reformatie van de vrije bijbelse gedachte jammer genoeg de kop zijn ingedrukt. Onze tijd neemt zijn lijn weer op. Er moet meer en meer vrijheid zijn in de kerk. Een ieder moet op zijn eigen wijze zalig kunnen worden. Een opvatting die we echter nog steeds niet kunnen delen. Theologie bedrijven is geen vrije wetenschappelijke bezigheid. Het staat onder het gezag van het Woord. "Mijn gedachten zijn niet uw gedachten".

Wordt vervolgd D.V.
L.W. v.d. Meij, V.D.M.

De Schotse verbondsleer

Ds. C. Harinck, predikant van de Gereformeerde Gemeenten, heeft weer een boek geschreven. Het is uitgegeven door b.v. uitgeverij "De Banier" te Utrecht. Het handelt over de Schotse verbondsleer van Robert Rollock tot Thomas Boston. We noemen de hoofdstukken: De Schotse Reformatie, De Verbondsleer in de Eerste Reformatie (1536-1616), De Verbondsleer in de Tweede Reformatie (1616-1689), Na de Revolutie (1689-1733) en Samenvatting. Elk hoofdstuk is onderverdeeld en na elk hoofdstuk volgen een literatuur-opgave en aantekeningen. In het boek komen vele namen van bekende theologen voor. Uit de inhoudsopgave kunnen we opsommen: John Knox, Robert Rollock, Calvijn, Zwingli, Bullinger, Olevianus, Perkins, John Cameron, Richard Baxter, Herman Witsius, Petrus van Mastricht, Johannes Coccejus, Samuël Rutherford, Thomas Boston. Ook de beide Erskines moeten worden vermeld.

In een woord vooraf schrijft Ds. Harinck o.a.: "Hoe weinig kracht en diepte er over blijft van de prediking en het geloofsleven wanneer de leer der verbonden niet functioneert, zien we rondom ons.

Een herleving van de leer der verbonden zou de kerk tot zegen zijn.

Mijn studie is toegespitst op de schotse verbondsleer.

Het verband met de geldende leer van het verbond in andere reformatische landen komt ook wel aan de orde, maar voorop staat de visie van de schotse theologen tot aan de tijd van Thomas Boston. Er bestaat een nauwe verwantschap tussen de schotse visie op de leer van de verbonden en de visie van de kerk, waartoe ik behoren mag, de Gereformeerde Gemeenten.

Ds. G.H. Kersten heeft zich zeer beijverd de

schotse verbondsleer bekend en geliefd te maken onder ons kerkvolk, niet in het minst door het boek van Thomas Boston opnieuw in het nederlands te laten verschijnen.

Van die nauwe verwantschap tussen de schotse verbondsleer en de leer van de Gereformeerde Gemeenten spreken vooral ook de besluiten van de Generale Synode van 1931 van de Gereformeerde Gemeenten. In de bespreking van de leer van het genadeverbond ben ik gestuit op zaken, die onze kerk en ook andere kerken beroerd hebben.

Ik denk dan vooral aan de plaats van de beloften in de prediking, het aanbod van genade en de leer van de drie verbonden.

Indien ik deze zaken genegeerd had, had men mij terecht kunnen beschuldigen van een opzettelijk voorbijgaan aan deze contro-versiële kwesties.

Niet om de tegenstellingen aan te scherpen, maar om de waarheid te betrachten in liefde, worden deze zaken besproken."

Tot zover Ds. Harinck. We hebben met belangstelling dit boek gelezen. Het geeft ons veel. Het laat ons zien hoe vroeger en in later tijd over de verbonden en wat daarmee verband houdt gedacht werd en wordt. In de verschillende perioden was er in velerlei opzicht overeenstemming onder de schrijvers, maar toch gaf de ene schrijver op bepaalde punten een andere belichting dan de andere. Wanneer Ds. Harinck nog andere te goeder naam en faam bekende schrijvers zou hebben besproken, zou wellicht gebleken zijn dat ook zij weer een eigen manier van zeggen hadden. Nu is het nog zo. Dat blijkt duidelijk uit dit boek. Dat houdt niet in dat deze of gene ook van Schrift en belijdenis afwijkende gevoelens aanhangt.

De schrijver verdedigt uiteraard het standpunt van zijn eigen kerkverband en hij bestrijdt b.v. het standpunt van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Dat is zijn goed recht. We gaan niet op de zaak zelf in. Er is al veel over de verbonden enz. geschreven en gestreden. Daar is veel verwijdering en misverstand door ontstaan ook onder hen die voor honderd procent de belijdenis van de kerk onderschrijven. Schrift en belijdenis moeten het uitgangspunt zijn. Bij de toetsing van gevoelens hebben we de maatstaf van Schrift en belijdenis en niet van deze of gene vertrouwde schrijver. Schrijvers hebben zich te conformeren aan de belijdenis. Als dat steeds op de voorgrond had gestaan zou het er mogelijk in het kerkelijke leven anders uitzien.

We moeten het feit constateren dat er verschillende kerkelijke verbanden zijn en dat in die verschillende kerken, hoeveel er ook met zorg moet vervullen, nog kinderen des Heeren zijn. Als die met elkaar in aanraking komen en het gaat over het werk des Heeren in hun harten dan is er grote overeenstemming, maar als de kerk onderwerp van gesprek zou worden, zou de overeenstemming al gauw verdwenen zijn. Er is altijd nog op aarde een menselijke factor en die werkt geen eenheid, maar verdeeldheid. Toch blijft van kracht, dat er één kerk des Heeren is: een Heere, een geloof enz.

In Gods Woord vinden we dit ook. Al vóór de tijd van de koningen zijn er sporen van verdeeldheid tussen Juda en de andere stammen. Na Salomo komt er een complete scheuring, die nooit geheeld is. Paulus schrijft later over mensen, die zeggen: ik ben van die en van anderen die zeggen: en ik ben van die, enz. In de tijd van de reformatie waren onze hervormers het ook niet in alle opzichten met elkaar eens en er zijn wel eens harde woorden uitgesproken. Bij de Afscheiding zeiden velen: de Hervormde kerk is de valse kerk.

Wat leert ons de Schrift? Dat de Heere alle twaalf stammen tot Zijn volk rekent en dat Hij ook tot de tien stammen Zijn profeten gezonden heeft.

En wat leert ons de geschiedenis, tot vandaag aan de dag? Dat de Heere nog in allerlei afgescheiden kerken werkt door Zijn Woord en Geest. Ja, dat ook in de Hervormde kerk het werk des Heeren doorgaat. Dat mag ons allen wel beschaamd maken. Het is hier alles ten dele.

Ds. Harinck neemt het op voor de opvatting van de Gereformeerde Gemeenten. Dat is

zijn goed recht. Zo schreven we al. We willen graag aannemen, dat hij van harte overeenstemt met mensen, die de Heere hebben mogen leren kennen en tot een kerkverband behoren, wier uitspraken via voorgangers, hij bestrijdt. En andersom is het natuurlijk ook zo. De hoofdzaak is dus of men door het geloof in Christus is.

We mogen van harte hopen, dat dit boek voor velen mag dienen tot een recht inzicht en tot een eeuwige zegen.

Het telt 223 blz. en kost gebonden f 45.-.

Een enkele opmerking willen we nog maken. Er is een drukfout die wel wat storend is en die precies het tegendeel doet zeggen van wat bedoeld wordt en werkelijk gezegd is. Op blz. 196 citeert Ds. Harinck een uitspraak van Ebenezer Erskine als volgt: "Dat er geen groot onderscheid is tussen de zekerheid in het geloof en de zekerheid in het gevoel, die op het geloof volgt." Het gecursiveerde woord moet zijn: een, dus zonder de g.

B

Jubileum-Oranjekalender 1987

Het betreft een jubileumuitgave vanwege het feit, dat de Oranjekalender voor de 40e achtereenvolgende keer wordt uitgebracht. Jaarlijks kon de aandacht worden gevestigd op het onderliggende goede doel, de jeugdhulpverlening, onder het motto **GEEF DE JEUGD EEN KANS**. Enige bijzonderheden met betrekking tot de Pro Juventute Oranjekalender 1987:

- Vele foto's zijn afkomstig uit "particulier bezit" en niet eerder gepubliceerd.
- De kalender bevat een prachtige jubileumposter met daarop de afbeeldingen van alle 40 voorplaten.
- Speciaal voor buitenlandse relaties wordt een aantal kalenders uitgevoerd met een viertalig *calendarium*, t.w. Engels, Frans, Duits en Spaans. De onderschriften van de foto's zijn in het Engels.
- De kalender is verkrijgbaar bij alle Verenigingen Pro Juventute/Stichtingen voor Jeugd en Gezin/Stichtingen Welzijn Jongeren of bij het Centraal Kalenderbureau, Postbus 84, 6950 AB Dieren, tel. 08330-15588. Postgiro 51.74.00 te Amstelveen. (Eventueel bij boekhandelaren).
- Via de daartoe in de kalender opgenomen bestelbon kan men zich abonneren op een *automatisch jaarlijkse toezending* van één of meerdere exemplaren.
- De prijs is f 9,75. Bij verzending per post f 3,25 verzend- en administratiekosten extra.

B.

Voor de Jeugd

Nehemia 21.

"Toen nu Sanballat, de Horoniet, en Tobia de ammonietische knecht dat hoorden, mishaagde het hun met groot mishagen, dat er een mens gekomen was om wat goeds te zoeken voor de kinderen Israëls. En ik kwam te Jeruzalem en bleef daar drie dagen."

Neh. 2 : 10, 11.

Best jongelui!

De vorige keer hebben we reeds het een en ander over dit vers gezegd. Doch ik kan er nog geen afscheid van nemen. Want er was een groot mishagen dat er een mens gekomen was om wat goeds te zoeken voor de kinderen Israëls. Achter de drie genoemde vijanden: Sanballat, Tobia en Gesem hebben we de geest uit de afgrond zoeken te ontdekken. Die moet door ons goed gezien worden. Want al zijn de genoemde personen reeds lang op de plaats van hun eeuwige bestemming, de boze geest staat iedere keer weer op in andere gedaanten. Wij kunnen er niet om heen, om hier te denken aan de drie-hoofdige doods vijanden: Satan, wereld en ons eigen vlees. Jullie duiden het mij niet euvel dat ik daar weer op wijs, want zij blijven actief. En de Satan heeft niets liever dan dat je hem dood zwijgt. Hij is er helemaal niet op gesteld dat er iedere keer weer over hem gesproken wordt. Want dat zou wel eens verlies van onderdanen van hem kunnen betekenen. En niets zou mij liever zijn, dan dat de

Satan door het lezen van deze artikelen, onderdanen zou verliezen. Want dan wordt zijn rijk afgebroken en het koninkrijk van de Heere Jezus Christus wordt er door gebouwd.

Van de Heere Jezus Christus is Nehemia een type geweest. We wezen daar de vorige keer ook al met enkele woorden op. Doch het zou Zijn eer te kort doen, wanneer er nog niet iets meer van Hem zou worden gezegd. Want Nehemia was maar een gewoon mens. En toch was hij een bijzonder mens. Want hij was niet alleen uit een vrouw geboren, doch hij was ook uit God geboren. Dat wil met andere woorden zeggen: Hij was door de Geest Gods wederom geboren. En denk nu eens aan de Heere Jezus, Hij was God en mens in één Persoon. Van eeuwigheid tot eeuwigheid is Hij God. Hij is wezensgelijk aan God. Dat zijn zaken die ons natuurlijk verstand te boven gaan. Die het nu geen roef behoefde te achten Gode evengelisch te zijn, is mens geworden. Hij heeft de menselijke natuur aangenomen, door de werking van de Heilige Geest, uit de maagd Maria. Hij is daardoor de mensen in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde.

Nehemia heeft de schitterende omgeving van een aards paleis verlaten om te gaan naar Jeruzalem. Dat was voor hem een vernederende gang. Doch de gang die de Heere Jezus heeft willen maken, is veel meer vernederend geweest. Want Hij is het huis van Zijn Vader uitgegaan, wat in de bijbel ons getekend wordt als een doorlucht paleis, zo heerlijk als er nog nooit op aarde een paleis gezien is. Hij is neergedaald op deze aarde, die om der zonde wil vervloekt is. De toestand dáár is, geestelijk gezien, veel en veel erger als die te Jeruzalem ooit geweest is. Ik denk dat jullie die vergelijkende lijnen wel zien. Nehemia heeft dat gedaan uit liefde tot God en Zijn volk. De Heere Jezus heeft dat ook gedaan uit liefde tot God en Zijn volk, dat zijn degenen die Hem van eeuwigheid door de Vader gegeven zijn als loon op Zijn midelaarswerk.

We kunnen, als we alles overzien, met recht zeggen: Meer dan Nehemia is hier. Nehemia is reeds lang gestorven. Hij is ook al eeuwen op de plaats die voor hem bereid was in het hemelrijk. En de Heere Jezus is ook al lang gestorven en toch leeft Hij eeuwig en is overal tegenwoordig.

Nehemia heeft voor ons als zodanig geen betekenis meer, dan alleen die van een heenvijzer naar de Heere Jezus Christus. Doch de Heere Jezus blijft Zijn betekenis behouden voor de kerk van alle eeuwen. Dat is dus ook voor de kerk in het jaar 1986.

Ik geloof dat het zinvol is, daar ook op te wijzen. Als Nehemia niet naar Jeruzalem zou zijn gegaan, dan was daar, menselijk gesproken, niets van terecht gekomen. Dan zou het een puinhoop gebleven zijn. Het zou nooit herbouwd zijn geworden. Als de Heere Jezus niet naar de aarde zou zijn gekomen, er zou nooit een kerk hebben kunnen tot stand gebracht worden. Doch dank zij het feit dat Hij gekomen is, is er ook een kerk ontstaan en zal deze ook blijven bestaan, ondanks het zeer grote mishagen van al degenen die de kerk vijandig zijn. Dat kan door het geloof tot een grote troost zijn van al degenen die levende lidmaten van die ene kerk zijn. Die ene kerk is niet uitsluitend de kerk waar wij toe behoren. Daar zitten in die kerk wel leden van die ene kerk, doch die zitten ook in andere kerken. Het zijn al diegenen die met een levend geloof aan de Heere Jezus verbonden zijn.

Nehemia was gekomen om wát goeds voor de kinderen Israëls te zoeken. Daar is heel wat mee gezegd. Doch als ik denk aan die meerdere Nehemia dan gaat Hij ook hier zeer ver de Nehemia uit onze geschiedenis te boven. Want Hij is niet slechts gekomen om iets goeds voor Zijn volk te zoeken, maar om "alles goeds" voor Zijn volk teweeg te brengen.

En dat is nu voor dat volk zulk een wonder. Jongens en meisjes, beste vrienden, daar moeten jullie nu eens over door zoeken te denken. Want wij zijn van nature zo dat we alles verkeerd hebben gedaan. Dat brengt ons zondige bestaan mee. Want door de val in Adam zijn wij onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Wij kunnen uit en van

onszelf nooit meer iets goeds tot stand brengen. Doch wat door ons bedorven is en iedere keer weer bedorven wordt, dat is door Hem goed gemaakt. En Hij zal er voor instaan dat aan het einde alles eenmaal eeuwig goed zal komen. Al het goede wat door Hem tot stand gebracht is, heeft Hem alles gekost. Het heeft Hem Zijn leven gekost. Zover is het met Nehemia nooit gekomen. Hij heeft wel grote offers moeten brengen, gezien zijn positie die hij er tijdelijk aan gegeven geeft. Doch HET offer is door de Heere Jezus gebracht. En door die ene offerande heeft Hij een volkomen genoegdoening, een eeuwig geldende gerechtigheid teweeggebracht.

Dit zijn toch wel zaken, dacht ik, de moeite waard om er over na te denken. Ze zijn zo in mijn gedachten opgerezen en ik mag ze jullie niet onthouden. Dat ze als zaden zullen werken, die een rijke vrucht voortbrengen, tot eer en verheerlijking van de Heere Jezus Christus.

Nehemia is in het noorden van Jeruzalem aangekomen. De eerste aanblik van de stad zal niet erg verheffend zijn geweest. Hij had van Hanani en zijn reisgenoten een somber verhaal gehoord van verbroken muren en verbrande poorten. Doch als je dan de werkelijkheid ziet, valt het altijd nog weer tegen. Het is dan net als met autoschade. Als je eens een aanrijding hebt gehad, lijkt het op het eerste gezicht nog wel eens mee te vallen, doch als je het later goed gaat bekijken, valt het alleen maar tegen. Ik geloof dat Nehemia ook zo'n soort ervaring heeft opgedaan. Hij bleef drie dagen te Jeruzalem. Die dagen zal hij wel nodig gehad hebben om wat van de reis te bekomen. Want hij had een zeer verre reis gemaakt en hij was ook maar een mens. En elk mens heeft op z'n tijd rust nodig om weer nieuwe krachten op te doen.

Hoe die drie dagen te Jeruzalem door Nehemia zijn doorgebracht, staat in zijn boek niet beschreven. Toch waag ik een poging om daar iets van te zeggen. Want een mens z'n gedachten staan nooit stil. Dat is natuurlijk ook het geval geweest bij Nehemia. Hij heeft drie dagen lang de tijd gehad om over het een en ander na te denken. Hij is niet hals over kop rechtstreeks aan de slag gegaan. Hier geldt: Die geloven haasten niet. Hij zal gedacht hebben hoe hij alles aan moest pakken. Want een stad herbouwen dat is geen kleinigheid. Dat moet met overleg gebeuren. De kosten moeten overrekend worden. Dat alleerst. Dat is ook bijbels. Jezus heeft het zelf gezegd dat niemand een stad gaat bouwen zonder eerst de kosten te berekenen. Een mens heeft tenslotte zijn verstand ook niet voor niets gekregen. Ik geloof dat Nehemia in die drie dagen ook gedacht heeft aan de voorspoed die hij tot hiertoe op zijn reis had mogen hebben. Ook dat is bijbels. 'k Zal gedenken, hoe voor deze; mij de HEERE heeft gunst bewezen. . . . Doen jullie dat ook wel eens? Het kan dan ook moed geven voor de toekomst. God, Die het tot hierte welgemaakt heeft, zal het ook in het vervolg doen. Nehemia mocht zich tot dit gewichtige werk geroepen voelen. En Hij Die roept is getrouw. Dat mocht hij door het geloof ook weten. God zou hem ook voor het toekomstige alles willen schenken wat hij nodig had. Niet omdat hij zo'n goede man was. Dat weten wij wel beter uit het gebed dat hij opgezonden heeft en het contact dat door hem steeds met de Heere gezocht werd. Hij moest aldoor maar weer uit genade leven. Daar moet dan ook iedere keer weer om gevraagd worden. Ik geloof dat hij zo die drie dagen heeft doorgebracht. Hoe brengen wij onze dagen door? Kennen we iets van dat leven van Nehemia? Ik geloof dat dit nodig is. Denkt er maar eens over na en dan nemen we nu weer afscheid tot de volgende keer.

Nog één vraag: Hebben jullie al een nieuwe abonnee opgezocht?

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Rondom de schaapskooi door C.H. Spurgeon. Uitgave van Kool b.v., postbus 177, 3900 AD Veenendaal, tel. 08385-13978.

Dit is een boek van 117 blz. van de bekende volksprediker. Het is in het engels geschre-

ven. Indertijd verscheen er een nederlandse vertaling van J.R. Bremer bij J.C. van Schenk Brill te Doesburg. Nu is er een fotografische herdruk verkrijgbaar.

Drs. C.A. van der Sluijs schreef in zijn voorwoord, dat Spurgeon een kindervriend was. Hij schrijft dan verder:

"Zelf bevoorrecht met een godzalige opvoeding, was het hem een aangelegen zaak, dat de kinderen van jongsaf onderwezen werden in de vreze des Heeren. Met name het zondagsschoolwerk had de liefde van zijn hart. Voor het onderwijzend personeel van de zondagsscholen hield Spurgeon regelmatig lezingen, om hen zo goed mogelijk toe te rusten tot hun werk.

Nog tijdens zijn leven werden deze lezingen gebundeld in een boekje, getiteld "Come Ye Children"; deze publicatie zag, in het Engeland van de vorige eeuw, vele herdrukken. Het is een bijzonder verheugende zaak, dat dit uitnemende boekje, in de nederlandse taal overgezet, opnieuw voor ons toegankelijk is geworden. Het is eenvoudig van opzet en zó Bijbels, dat het ook voor onze tijd niets van zijn waarde heeft ingeboet.

Bijzonder aanbevolen bij allen, die met de opvoeding van onze kinderen te maken hebben! En niet in de laatste plaats denk ik dan aan allen, die betrokken zijn bij het werk op de zondagsscholen, jeugdverenigingen en jongens- en meisjesclubs."

We willen ons hierbij aansluiten. Een werkje als dit is behoeven we niet uitdrukkelijk aan te bevelen. De naam van de schrijver zegt al genoeg. Hij had altijd wat te zeggen en door zijn werken spreekt hij nog. De Heere moge ook deze uitgave met Zijn zegen kronen.

De prijs van het boekje is tot 15 novembner a.s. f 9,95 en wordt daarna f 15,95. Men wachte dus niet te lang met het bestellen van dit werkje.

B.

Boeken van Uitgeverij De Haan

Postbus 97, 3990 DB Houten, tel. 03403-77660.

Dominee, priester, rabbijn, wat denken ze wel door Willem Molenaar.

Dit boek bevat gesprekken met W. Barnard, J. Bouritius, R. van Kooten, L.H. Kwast, E.W.H. Laman Trip, M. Schrama, A. Soetendorp en J.H. Velema, die beschouwd worden als vertegenwoordigers van verschillende religieuze richtingen in Nederland (Protestanten, Rooms-katholieken en Joden). Ieder laat een eigen geluid horen. Uiteraard is er veel verschil van gevoelen. We moeten natuurlijk alles toetsen aan Gods Woord en dan moeten we constateren, dat veel wat door de meeste ondervraagden betoogd wordt de kritiek van Gods Woord niet kan doorstaan. Dat neemt niet weg, dat het voor velen goed kan zijn kennis te nemen van dit boek, omdat het zeer oriënterend is. Het helpt ons de geesten te kennen. Die moeten beproefd worden. Het boek telt 210 blz. en kost als paperback f 29,90.

B.

De drie ambten van Christus door Prof. G. Wisse.

Uitgeverij Het Anker,

Postbus 337, 3330 AH Zwijndrecht, telefoon 078 - 191503.

Het wordt niet in het boek vermeld, maar het is duidelijk dat we hier te doen hebben met een herdruk. De oude spelling zegt het. We hebben zelf al jaren de 2e druk in ons bezit. De titel was vroeger: **De ambtelijke bediening van den Christus in de geloovigen**. Die titel was juist. Dat blijkt ook wel uit het inleidend woord van de schrijver. We nemen het laatste gedeelte daarvan over. Dan zien we meteen de belangrijkheid van deze uitgave. Wisse schreef indertijd:

De Heilige Geest, die in Christus woont, is dezelfde die woont in Zijn gekochte en vrijgemaakte volk. Kortom, Christus is de fontein des levenden waters; en de Heilige Geest brengt water tot ons en in ons. Wat Christus verwierf, alles tezamen, is de Heilige Geest als de Geest der genade; als de Geest die ons mededeelt het leven Gods. De Geest bedient alzoo den Geest. De Geest, die den Christus de wereld in bracht, is ook weer de Geest die van den Christus uitgaat tot heilsbediening. Christus zelf van den Heiligen Geest ontvangen, schenkt ons ook weer den Heiligen Geest. Tot Zijn ambtelijk werk van eeuwigheid afgezonderd en mede ter

bekwaammaking door den Heiligen Geest gezalfd, is het werk van den Christus in ons een gansch geestelijk werk.

Dit geestelijke werk vangt aan met het bij uitstek geestelijke werk der wederbaring des harten. In deze wondere daad des Heiligen Geestes maakt de Christus als het ware plaats voor zichzelf in ons, en dat wel zò, dat in deze wederbaring de ambtelijke bediening Christi met één gegeven is; d.w.z. dat deze wederbaring nooit los is van de drievoudige ambtelijke bediening als Profeet, Priester en Koning. Deze drievoudige bediening nu is in hoofdzaak te onderscheiden in tweeërlei, namelijk gelijk de Christus Zijn ambtelijke bediening oefent voorwerpelijc en onderwerpelijc. Voorwerpelijc dat is meer bepaald de bediening, zoals daarin uitkomt, wat Hij in die ambten voor ons, ons ten bate doet. Hij is de Profeet, die ons God verklaart, de Priester, die zichzelf voor Zijn volk offert, de Koning, die de regeermacht over dat volk oefent. Maar dan ook onderwerpelijc; d.i. gelijk Hij door die ampten nu functioneert in ons, in verwezenlijking en beoefening van het genadeleven zelf. In de wedergeboorte treedt dit dan compact saamgevat als het ware daarin uit, dat Hij als Profeet krachtadig onwederstandelijk inwendig roept, als Priester de liefde uitstort, als Koning den tegenstand breekt, en een gewillig buigen veroorzaakt. Maar dit alles wordt nu in het leven der geloovigen, in de beleving van genade nader en dieper uitgewerkt.

Dit alles hopen we nu in volgende hoofdstukken nader te gaan toelichten; dus naar de onderwerpelijke, wilt ge naar de Schriftuurlijk-bevindelijke zijde.

Als Christus de zonne moge worden genaamd, dan verlicht Hij als Profeet onze inwendige duisternis en dwaasheid, dan geneest Hij als Priester, en dan doodt Hij als Koning de zondige kiemen; en doet de levenspotenties (aanvangsmogelijkheden) ontwikkelen en groeien.

Dit alles naar de drie bekende stukken, gelijk wij zeiden, van ellende, verlossing en dankbaarheid.

Tot zover Prof. Wisse. We behoeven hier niets aan toe te voegen. We kunnen er ons over verheugen dat het boek opnieuw verschenen is. De Heere moge het voor velen tot zegen stellen. Het boek bevat drie hoofdstukken en wel 1. Het Profetisch Ambt, 2. Het Priesterlijk Ambt, 3. Het Koninklijk Ambt.

Het telt 128 blz. en kost gebonden f 16,90.

B.

Gerrit 1.

Wij willen iets vertellen van Gerrit van Doesburg. Reeds als kind vertelden onze ouders ons van Gerrit, die een nieuw hart had. Dat hadden wij ook nodig.

Over zijn leven en sterven is een boekje verschenen, dat verscheiden keren is herdrukt. Het is daarom wellicht al bekend bij verschillende van onze lezers, maar laat dat geen bezwaar zijn.

Het is in het leven van Gerrit vervuld: Uit de mond der jonge kinderen en der zuigelingen hebt Gij U lof toebereid.

Wij willen nu het leven van Gerrit volgen van zijn geboorte tot zijn dood. De Heere zegene dit voor ouders en kinderen.

Gerrit werd te Alkmaar geboren op 1 juli 1839. Dat is dus al heel lang geleden. Zijn ouders riepen uit: de Heere heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd. Nu, de Heere had hen in dit kind een grote zegen geschonken, hoewel zij het al vroeg aan de Heere moesten terug geven.

Pasen 1843, Gerrit was dus toen bijna 4 jaar oud, was een gelukkige dag voor vader Van Doesburg. Hij mocht zich verheugen in de opgestane Jezus. Hij vestigde zijn oog op zijn enige zoontje, dat door erf- en dadelijke zonden in de ongelukkige toestand buiten Jezus gedompeld was. Hij mocht zijn kind aan de genadetroon opdragen en als een Jacob met de Heere voor hem worstelen. Toen sprak de Heere tot hem: Ik ben Uw God en Uws zaads God. Vader Van Doesburg gaf zijn kind over aan Hem, Die aan geen tijd of plaats gebonden is, machtig om Gerrit te bewaren en te bekeren.

Het zoontje groeide op tot vreugde van de

ouders. Op 19 augustus 1847, hij was dus toen slechts 8 jaar oud, bepaalde de Heere hem op een krachtadige wijze bij zijn dood en bij de toestand, waarin wij allen door de zonde liggen. Op die dag overleed onverwachts een broer van zijn vader op 23 jarige leeftijd. Dit sterven was het leven voor Gerrit. Van dat ogenblik af was hij zeer stil. Men zag hem bijna nooit zonder Gods Woord. Hij zei echter niets van wat er in hem omging.

In het voorjaar van 1848 kwam daarin verandering. Het was ter gelegenheid van de voorjaarskermis. Daarbij moeten we vermoedelijk aan een marktdag denken. Gerrit vroeg aan zijn vader of hij daar niet heen behoefde te gaan. Hij wilde, zei hij, liever bij zijn vader blijven en met de mensen omgaan, waar deze mee verkeerde. Zijn vader vroeg, waarom hij zo veranderd was. Gerrit vertelde toen, dat de Heere hem bij het sterfgeval van zijn oom bepaald had bij zijn dood. Hij ging zo verder:

O! als ik eens zo onverwachts stierf, dat zou wat te zeggen zijn! en zo te midden in mijn zonden! en ik zal ook een vroeg sterfbed hebben, want telkens word ik daarbij bepaald, doch dan komt er gedurig zo in mij: gij zult wel oud worden, ja zelfs wel koning worden! Doch ik geloof het laatste niet, doch wel van vroeg te zullen sterven. Ik durf haast soms niet te lopen, zo bevreesd ben ik van onverwachts te zullen sterven, en daarom ben ik veel in het gebed.

Zijn vader vroeg hem: wel, wat bid je dan? Daarop antwoordde hij: Heere! bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn! Trek mij, dan zal ik U nalopen. En dan bid ik veel een versje:

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard.
Bos, duinen, zee, vogel-
broedplaatsen,
visgelegenheden, etc.,
en ... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'
gebruik maken van

volledig pension voor
groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w.
Of u kunt kiezen voor
een bungalow met alle
comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers
speciale voor- en
naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze
kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

■ Ga er in 't najaar
even uit. U zoekt uw eigen,
huiselijke sfeer,
zonder T.V.?

Bel pension
"REPOS AILLEURS" te
Driebergen dicht bij kerk
en bos.
Tel. 03438 - 12466.

**PLAATST UW
FAMILIEBERICHTEN
IN BEWAAR HET PAND**

In "Irene" bent u voor
eten en drinken en logeren
onder eigen mensen,
die op gezellige,
vakkundige en betaalbare
wijze aan uw wensen
voldoen!

HOTEL - PENSION

'IRENE'

Fam. Bostelaar

ELSPREET

tel. 05779 - 1236

OOSTKAPELLE

tel. 01188 - 2929

**ONRUST? ANGST?
PRIKKELBAAR?**

Onze geheel
plantaardige
zenuwtabletjes
hebben een rust-
gevend en kal-
merende werking.
Gewinning is ook bij
langdurig gebruik
niet te vrezen.
Kuur voor een maand
f 20,-.

**DROGISTERIJ
SIKKING**

Barvoetestraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

Ik ben een kindje klein en teer,
dat weinig kracht bezit;
Ik zou zo gaarne zalig zijn,
maar ach! hoe word ik dit?
O, lieve Jezus! geef mij raad,
en onderricht mij dan,
hoe dat ik van de zonde vrij
en zalig worden kan.

Het is een eenvoudig versje. Zijn er ook nu nog kinderen, die zo bidden?

Gerrit vertelde verder: Vader, verleden was ik zo benauwd over mijn zielen toen kwamen mij de volgende woorden voor: Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde! Ik zal de dorstigen geven uit de fontein van het water des Levens voor niet.

Zijn ouders waren hierdoor zeer getroffen. Toen werd bevestigd: Ik ben Uws zaads God. Van die tijd af was Gerrit een vriend van hen, die God vrezen. Hij ging vertellen, wat de Heere aan zijn ziel gedaan had en sprak: o, wat is de Heere goed, dat Hij mij een andere keus gegeven heeft, dat Hij mij een begeerte geeft om Hem te dienen.

B.

Groot formaat HUISBIJBEL

Heldere, duidelijk leesbare
letter, groot formaat 18,5 x
28 cm, zuivere Statenverta-
ling.

Kunstleer, kleursnee,
nr G 3 f 62,50

Idem met Psalmen en For-
muleren, G4 f 95, --

In leer, met koperen slo-
ten, G6 f 195,--

Familieregister en kerke-
raadsopdracht worden op
aanvraag meegeleverd.

Te bestellen bij de boek-
handel, of de

**GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

LET OP!!!

Direct van groothandel aan consument

□ 600 knoflook capsules
reukloos, geconcentreerd,
50x sterker dan "knoflox" slechts	27.50
□ 300 knoflook-mistel-meidoorn
caps., goed voor hart en bloedvaten
werken bloeddrukverlagend	20.00
□ 270 lecithine capsules,
zenuwsterkend, cholesterolverlagend slechts	25.00
□ 200 nachtrust capsules
zuiver plantaardig, en werken niet verslavend	20.00
□ 200 Vitamine E caps. 100 IE, beschermen
hart- en vaatstelsel, werken prestatie-
verhogend, slechts	20.00
□ 400 vochtregelende
biol. jeneverbescapsules
slechts	25.00

Tevens vit. B, A + D, C, kalktabletten, zemelentabletten, kelp- en Spirulinatabletten
leverbaar.

Bestel direct of vraag folders.

Uw telefonische of schriftelijke bestelling heeft u binnen enkele dagen in huis.

Bestelbon (invullen in blokletters):

Naam:

Adres:

P.C. en Plaats:

Tel.:

Aankruisen wat van toepassing is en versturen naar:

**Reform en
Kruidenmarkt**

John Hoogendam, Elleboog 8, EDE.
Tel. 08380-38294 (na 18.00 uur).